

Påvirkes vælgerne af meningsmålinger?

I enhver valgkamp uanset om det er folkeafstemning eller folketingsvalg, publiceres meningsmålinger og prøvevalg i større eller mindre antal og også af varierende kvalitet og troværdighed. Næsten uanset stikprøvestørrelse og repræsentativitet, kan man være sikker på rimelig stor presseomtale af resultaterne. Det er således ikke så få gymnasier, der har fået deres „prøvevalg” omtalt i radio og dagspresse. Og - ikke uventet - med meget forskellige resultater afhængig af, om de er fra Tarm, Tønder eller Tårnby.

Ofte bliver de professionelle analyseinstitutter derfor bedt om at redegøre for, hvordan de med f.eks. 900 interviews tør gengive resultater, der kan generaliseres til samtlige 3,8 mill. vælgere. Svaret på dette spørgsmål er dog ganske enkelt: de 900 mennesker er udvalgt efter nøje fastlagte retningslinier, der i henhold til stikprøveteorien sikrer, at de udgør et „miniaturebillede” af vælgerbefolkningen.

Det er derimod vanskeligere at svare så fagligt overbevisende på følgende spørgsmål, der blev rejst i forbindelse med de mange meningsmålinger op til folkeafstemningen om EF-pakken den 27. februar 1986:

- Skal der være kontrol med meningsmålingerne (så man „undgår, der bliver lavet humbug med dem,,)?
- Påvirker meningsmålingerne vælgerne og - i bekræftende fald - i hvilken retning?

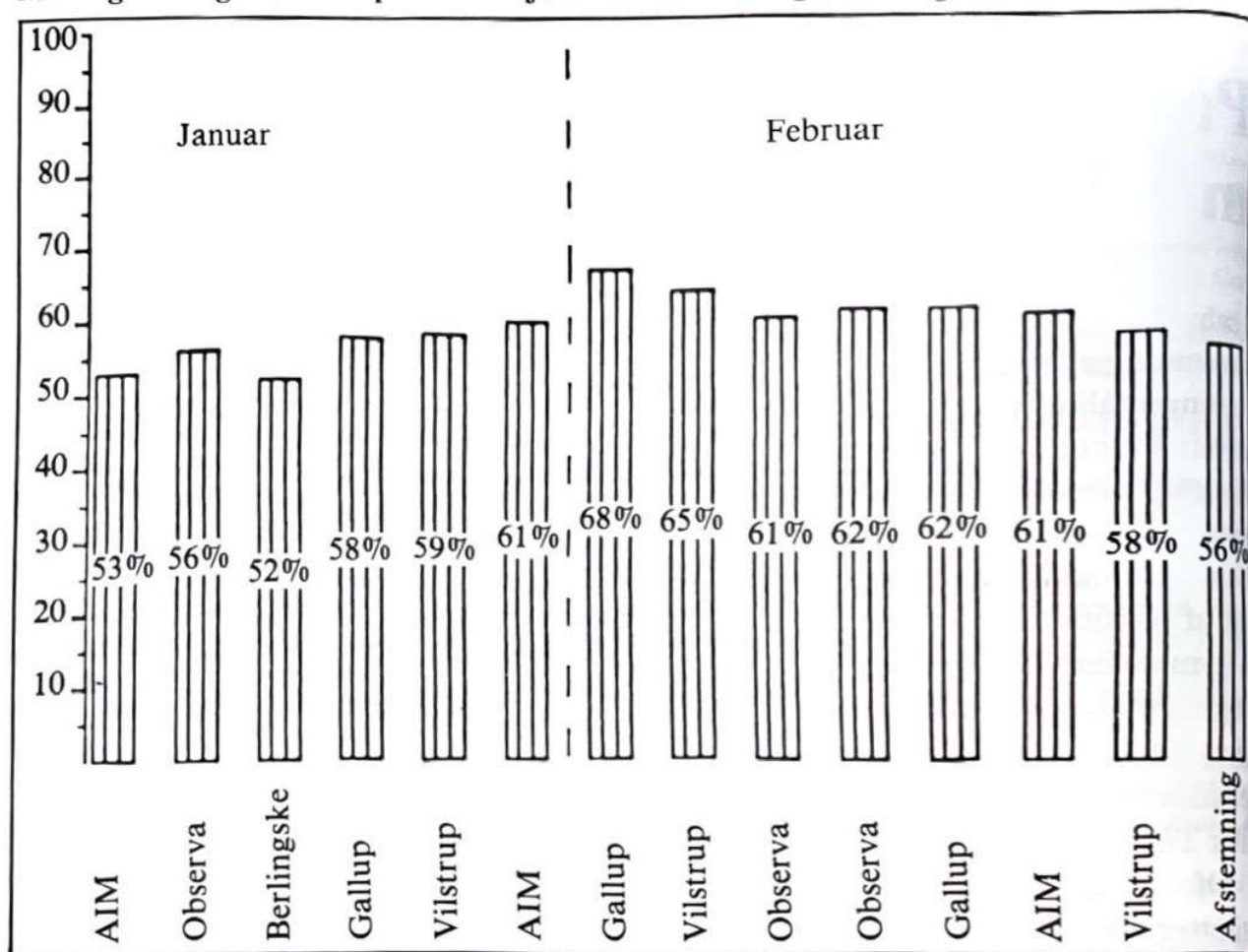
I mange år har svaret på spørgsmålet om meningsmålingernes indflydelse på vælgerne været inspireret af resultater fra amerikanske meningsmålinger op til præsidentvalgene. Det har nemlig vist sig, at kendskab til afstemningsresultatet i de østlige stater tilsyneladende *ikke* påvirker vælgernes stemmeafgivning i de vestlige stater.

Tidsforskellen mellem det østlige og vestlige Amerika, gør jo landet egnet for en tilnærmelsesvis eksperimental situation.

Men almindelig sund fornuft og indsigt i vælgeradfærd gør det berettiget at fremsætte hypotesen „at nogle af vælgerne lader sig påvirke af resultater af meningsmålinger”. Naturligvis vil jeg næsten tilføje. Formidling af resultater af meningsmålinger er jo ligeså naturlige informationer som referater af politiske taler, embedsmandsrapporter, vismandsudtalelser o.s.v. op til folkeafstemninger og folketingsvalg.

I det følgende vil jeg gengive nogle nye danske resultater, der belyser problemstillingen og disse erfaringer danner herefter baggrund for nogle betragtninger om relevansen af og muligheden for kontrol med meningsmålinger.

Meningsmålinger om EF-pakken % ja af de der har taget stilling

Eksempel: Folkeafstemningen om EF-pakken 27. februar 1986.

Valgkampen i forbindelse med afstemningen om EF-pakken var præget af offentliggørelse af en massiv række af meningsmålinger:

- 13 opinionsundersøgelser på 5 ½ uge må
- realistisk set - have maksimeret sandsynligheden for vælgeropmærksomhed - og irritation.

Ovenstående figur viser hovedresultatet af samtlige 13 meningsmålinger (andel Ja-sigere blandt de, der har taget stilling) samt det endelige afstemningsresultat den 27. februar.

Alle meningsmålinger viste - dog med

varierende styrke igennem valgkampen - et relativt flertal for EF-pakken. Vælgerne har ikke været i tvivl om tendensen: EF-pakken ville blive vedtaget. Spørgsmålet var, hvor stort flertal, der kunne mønstres. Kort og godt modtog vælgerne disse 5-6 uger en vedvarende og konsistent strøm af informationer fra aviserne/analyseinstitutterne om vælgernes holdning.

Undersøgelserne viser, at det relative flertal for EF-pakken blev reduceret i løbet af februar måned, og at selv de sidste meningsmålinger op til afstemningsdagen overvurderede „sejrens” størrelse.

At lade denne valgkamp være baggrund for en undersøgelse om vælgernes holdning til og oplevede påvirkning af meningsmålinger, kan kun anklages for én ting: at det er atypisk med så mange målin-

ger på så kort tid. Men så undervurderer man ihvert tilfælde ikke effekten.

I ugen efter folkeafstemningen den 27. februar gennemførte AIM en landsdækkende, repræsentativ undersøgelse baseret på knap 1.300 vælgere, der blev stillet følgende spørgsmål:

- Kendskab til meningsmålinger?
- Påvirket af (bl.a.) meningsmålinger?
- Forbud mod meningsmålinger?

I de følgende afsnit redegøres for svarene på disse spørgsmål, tillige med resultater af sammenlignelige udenlandske - hovedsageligt engelske - undersøgelser om emnerne.

Kendskab til meningsmålinger

Forudsætningen for at være modtagelig for en påvirkning er, at man overhovedet har læst eller hørt om resultater af meningsmålinger. Samtlige vælgere blev derfor indledningsvis spurgt om kendskab til meningsmålinger. Resultatet af dette spørgsmål er vist i nedenstående tabel:

„Der har været en del meningsmålinger op til folkeafstemningen om EF-pakken har De hørt eller læst om resultaterne af nogle af disse meningsmålinger?“

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja.....	80%	85%	75%
Nej.....	19%	14%	24%
Ved ikke	1%	1%	1%
I alt	100%	100%	100%
Basis	1.270	621	638

Kilde: AIM, 2.-10. marts 1986

8 ud af 10 vælgere havde læst eller hørt om resultater af meningsmålinger op til folkeafstemningen i slutningen af februar må-

ned. Undersøgelsen viser, at flere mænd end kvinder har været opmærksomme på meningsmålingerne, nemlig hhv. 85 og 75%, og der er ligeledes klart flere ældre end yngre vælgere, der har kendskab til meningsmålingerne. 86% af vælgerne på 50 år og derover har læst eller hørt om resultaterne, mens det kun drejer sig om 73% af vælgere mellem 20 og 29 år.

Der er også iøjnefaldende forskelle mellem vælgere af de forskellige partier. Størst opmærksomhed overfor meningsmålingerne har Socialistisk Folkeparti og Venstres vælgere haft, nemlig med 88% der har læst eller hørt om meningsmålinger, mens kun 75% af Socialdemokratiets vælgere svarer bekræftende på spørgsmålet.

Det er ikke noget specielt dansk fænomen at et stort flertal af vælgerne har kendskab til meningsmålinger. Flere engelske undersøgelser viser kendskabsprocenter på mellem 63 og 84% målt i forskellige valgår og af forskellige analyseinstitutter.

ENGELSKE RESULTATER

	1978	1979	1983	1985
Opmærksom/hørt om meningsmålinger i aviserne.....	84%	67%	63%	64%
	MRS	Gallup	MORI	Gallup

Kilde: Robert M. Worcester, MORI, 1983 og 1985

Med 13 meningsmålinger i en fem ugers valgkamp kan det meget høje kendskabsniveau efter februarvalgkampen om EF-pakken ikke overraske. Mere end 8 ud af 10 danskere læser dagligt en avis, og det er netop i aviserne disse meningsmålinger bliver offentliggjort, ligesom de ofte gengives i radio- og TV-avis. Og næsten uanset resultatet af en meningsmåling - afvigelse fra sidste valg og/eller sidste måling - er der store overskrifter i pressen. Der er altid en eller anden nyhed i en politisk meningsmåling.

Effekt af meningsmålinger

Når de „professionelle meningsmagere”, dvs. politikerne bliver spurgt om de er påvirkede af meningsmålinger, er svaret typisk et kategorisk: nej. „Det er ikke tilfældige vælgerstrømninger, der afgør partiets overordnede politiske linie”. Men det er da interessant, at så mange politikere alligevel ofte udtaler, „at de tydeligvis har vælgerne bag sig i dette spørgsmål”!

Men påvirker meningsmålinger så vælgerkorpset? Ca. en uge efter folkeafstemningen om EF-pakken stillede AIM et spørgsmål til et repræsentativt udsnit af vælgere om denne problemstilling. Hertil kan indvendes, at man ikke ved et enkelt spørgsmål kan afdække, hvorledes holdningen hos den enkelte vælger påvirkes af bl.a. meningsmålinger. En persons mening om f.eks. EF-pakken dannes ved påvirkning fra mange typer informationer, kilder og situationer: aviser, radio, TV, venner, bekendte, familie, arbejdspladskolleger o.s.v. Men man kan omvendt tage den beslutning at kalde „en spade for en spade” og spørge vælgerne enkelt og direkte om meningsmålinger har påvirket deres endelige stemmeafgivning. Så får man i det mindste mulighed for at estimere det erkendte minimumsniveau.

*„Da De besluttede, hvad De skulle stemme (ved folkeafstemningen), lod De Dem så påvirke af bl.a. resultaterne af disse meningsmålinger eller var disse oplysninger helt uden indflydelse?”**

5% af vælgerne, svarende til 1 ud af 20, oplyser, at de bl.a. var påvirket af meningsmålinger i løbet af valgkampen. Der er ikke stor forskel på mænd og kvinder m.h.t. erkendt/oplevet påvirkning, men ser man på

*Vælgere, der ikke har hørt/læst om meningsmålinger svarer pr. definition nej på spørgsmålet.

	Alle	Mænd	Kvinder
Ja	5%	4%	6%
Nej	91%	91%	91%
Ved ikke/vil ikke svare	4%	4%	3%
	100%	100%	100%
Basis	1.270	621	648

Kilde: AIM, 2.-10. marts 1986

den andel vælgere, der har læst eller hørt om meningsmålinger, bliver forskellene en anelse tydeligere. Kvinder, der har kendskab til meningsmålinger er oftere påvirkede af resultaterne af meningsmålinger end mænd.

Det næste interessante spørgsmål er så, hvilke partier/politiske holdninger der netto har mest ud af påvirkningerne.

- De der ser ud til at vinde („band-wagon teori” medløbereffekt).
- De der ser ud til at tabe („underdog teori” - tabereffekt)

AIM undersøgelsen viser støtte til den sidste teori (også kaldet „underdog-teorien”). 7% af de der valgte at stemme nej ved folkeafstemningen sagde, de bl.a. var påvirket af meningsmålinger, mod 4% blandt ja-sigerne. Og det skal holdes i klar erindring, at samtlige 13 meningsmålinger op til folketingsafstemningen viste et relativt flertal, der sagde ja til EF-pakken.

	Alle	Stemte		Stemte ikke/vil ikke svare
		Ja	Nej	
Ja	5%	4%	7%	5%
Nej	91%	96%	93%	74%
Ved ikke/vil ikke svare ..	4%	-	-	21%
	100%	100%	100%	100%
Basis	1.270	565	482	223

Kilde: AIM, 2. - 10. marts 1986

Dette resultat er helt parallelt med de seneste engelske undersøgelser, der belyser spørgsmålet. Ved de engelske parlamentsvalg både i 1979 og 1983 vandt de konservative, mens taberne var Labour og de Liberale. Flertallet af meningsmålinger pegede på dette resultat.

Undersøgelserne gennemført af det engelske Gallup institut viste, at hhv. 3% og 4,5% af vælgerne sagde, de var påvirkede af meningsmålinger. I begge årene var der mere end dobbelt så mange påvirkede blandt de, der havde stemt på de tabende partier i forhold til det vindende parti.

„Da De endelig besluttede hvordan De ville stemme, havde det da nogen indflydelse, hvad meningsmålingerne sagde?”

ENGLAND

	Alle	Kons.	Labour	Liberale
1973: Ja	3,0%	2,0%	5,0%	4,5%
1983: Ja	4,5%	2,0%	3,0%	9,0%

Lodret %-beregning

Kilde: Robert Worcester, MORI, 1985

Kun 2% af de, der havde stemt på de konservative (vindere) var blevet påvirket af meningsmålinger, mens det drejede sig om hhv. 5% og 3% blandt Labour vælgere, og 4,5% og 9% af de, der valgte at stemme liberalt.

Et yderligere indirekte bevis på meningsmålingernes mulige påvirkning, findes også i forbindelse med tidligere engelse parlamentsvalg. Den anerkendte engelske valgforsker David Butler skriver således:

„In the four elections of 1966, 1970, February 1974 and October 1974, the party that was ahead in the polls - (in each case it happened to be the party in power) - actually fared worse than the collectivity of the polls predicted”. David Butler, 1980.

Når engelske resultater medtages i denne artikel, skyldes det den kendsgerning, at

de partipolitiske forhold i England er ulig mere simple end i Danmark, og dermed bedre egnede til afprøvning af de to teorier om vælgerpåvirkninger. Engelske vælgere er traditionelt i en situation, der minder meget den danske afstemning om EF-pakken: 2 muligheder (Konservative og Labour). Og de gennemførte undersøgelser i denne situation med 2 „hovedsynspunkter” viser overensstemmende resultater: netto er der tale om en taber-effekt. Resultaterne er langt fra statistisk signifikante, men konsistensen i resultaterne er interessant i den forstand, at der i hvert tilfælde ikke findes støtte for den så ofte fremførte band-wagon effekt.

Skal det udtrykkes mere kort og konstant, tyder det på, at nogle vælgere skifter til den part, der ser ud til at tabe, når de i meningsmålingerne kan aflæse tendenser til en „jordsskredssejr” eller overvældende majoritet. Måske ganske enkelt fordi de ikke kan lide en for stor sejr for et synspunkt/parti.

Spørgsmålet er nu, om 3 - 5% påvirkede vælgere fører til at valgkampen fordrejes og fratages dets egentlige politiske indhold. Ud fra en nøgtern kvantitativ betragtning, så afgjort NEJ. Tages den samlede mængde påvirkninger/påvirkningsforsøg i betragtning, er det et interessant, men - i den store sammenhæng - betydningsløst fænomen, der sandsynligvis blot bidrager marginalt til vælgeropbakningen af „tabersynspunkter”.

I artiklens sidste afsnit tages denne politiske vurdering op, set i lyset af konsekvenserne af et forbud mod offentliggørelse af meningsmålinger.

Vinder de små partier ved tabereffekten

Situationen ved de danske folketingsvalg

adskiller sig strukturelt fra såvel en afstemning med mulighed for at svare ja eller nej, som engelske parlamentsvalg. Mellem 10 og 12 partier appellerer til vælgernes gunst ved folketingsvalgene, og selvom socialdemokratiet for samtlige vælgere har »fast status« som landets største parti, har der aldrig været en situation, hvor et eller to partier klart har kunnet regne med et massivt flertal.

En af grundene er bl.a. de mange små partier i det danske folketing, men netop denne kendsgerning kan benyttes til en afprøvning af „underdog-teorien“ i en mere kompleks valgsituation: hvis teorien holder vil de små partier gennemsnitligt få lidt flere stemmer ved valget end forudsagt af meningsmålingerne.

Den foretagne analyse er baseret på de 5 sidste folketingsvalg, nemlig i 1975, 1977, 1979, 1981 og 1984. Ved disse 5 folketingsvalg har de samme 5 små partier haft en forudsagt vælgerandel i meningsmålingerne, umiddelbart op til folketingsvalgene på 5% eller derunder. Partierne er Retsforbundet, Centrumdemokraterne, Kommunisterne, Kristeligt folkeparti og Venstresocialisterne. De 5 folketingsvalg og 5 små partier giver ialt 25 observationer, hver med 2 oplysninger:

- Vælgernes information om partiets stilling i de sidste meningsmålinger før valget.
- Det faktiske valgresultat for det enkelte parti.

De 5 partiers samlede andel af stemmerne ved de 5 folketingsvalg varierer mellem 12,2% (1984) og 19,5% (1977). Nedenstående tabel viser, at i 13 ud af de 25 tilfælde, blev partiet mindre ved valget end forudsagt gennemsnitligt af de senest offentliggjorte meningsmålinger, mens der i 10 tilfælde var tale om at partiet blev større end forudsagt.

*Forhold mellem gennemsnit i seneste måling(er) og faktisk valgresultat ved 5 folketingsvalg (1975 - 84) for partier med 5% vælgerstilslutning eller derunder. **

	Mindre ved valget	Det samme ved valget	Større ved valget
I alt 25 observationer	13	2	10
Heraf			
6 med under 2% i meningsmålingerne	3	-	3
6 med mellem 2 og 3% i meningsmålingerne	1	1	4
13 med mellem 3 og 5% i meningsmålingerne	9	1	3

*Se bilag for detailresultater på de 5 folketingsvalg

Ser man specielt på de 6 tilfælde, hvor forudsigelsen gennemsnitligt var, at partiet ikke ville overskride spærregrænsen på 2%, blev valgresultatet i 3 tilfælde bedre end meningsmålingerne og i de 3 andre tilfælde dårligere.

Selv med det beskedne antal observationer er det iøjnefaldende, at i 4 ud af 6 tilfælde, hvor et parti var forudsagt til mellem 2 og 3% af stemmerne, blev resultatet rent faktisk bedre ved valget, mens det omvendte er tilfældet ved partier med en tilslutning i meningsmålingerne på mellem 3 og 5%, hvor der i 9 ud af 13 tilfælde blev tale om en mindre vælgerandel end man kunne vente.

Analysen peger således ikke på, at „taber-effekten“ gør sig entydigt gældende for de små partier. På den anden side er der heller ikke støtte til hypotesen om, at partier, tæt på spærregrænsen oplever vælgerfrafald i valgkampens sidste fase, på

grund af visse vælgeres frygt for stemmespild.

Men det er vel heller ikke så mærkeligt: Vælgerne bombarderes med informationer, holdninger og argumenter i valgkamp. Meningsmålinger er kun en lille del. Selv politikerne søger at påvirke vælgerne - det er ligefrem en del af deres job! Og ingen vælgere lader sig alene påvirke af meningsmålinger. Mindst 95 ud af 100 vælgere vil klart og utvetydigt sige, at det betyder langt mere at gøre sig godt på TV-skærmen i de 15 minutters taletid i partilederrunden end hvad meningsmålingerne op til valgdagen forudsiger.

Det er endda et mindretal af vælgerne, der først beslutter sig i løbet af valgkampen. Ved valgene i 70'erne varierede andelen mellem 21% og 32%, heraf de fleste i de sidste dage af valgkampen (Borre 1976 og Borre m.fl. 1983).

Skal meningsmålinger forbydes

Stor opmærksomhed og lille påvirkning - i hvert fald når det gælder meningsmålinger op til afstemningen om EF-pakken. Men alt i alt skal meningsmålinger alligevel være forbudt i valgkampen. I Frankrig er det forbudt at offentliggøre politiske meningsmålinger i den sidste uge op til et valg. I Tyskland er der en „uskreven, men ikke altid overholdt lov” mellem medier og analyseinstitutter om ikke at offentliggøre resultater i de sidste 4 uger før et valg. I Spanien må meningsmålinger ikke offentliggøres de sidste 5 dage før et valg. De øvrige europæiske lande har ingen restriktioner på offentliggørelsestidspunktet.

Men hvad er nu baggrunden for disse forbud? Kritikken overfor meningsmålinger op til valgene kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

- Vælgereffekt (vælgerne, der forventes at

tage individuelle beslutninger, påvirkes af resultaterne)

- Relevans (afleder opmærksomheden fra væsentlige politiske emner - valgkampen bliver overført til hitlister)
- Manipulation (meningsmålingerne drages i tvivl, fordi bearbejdningen/tolkningen er ledende)
- Teknisk (tvivl om korrekthed i stikprøveudvælgelse, størrelse, interviewarbejde m.v.)

I forbindelse med folkeafstemningen om EF-pakken krævede et folketingsmedlem fra SF „offentlig kontrol med meningsmålingerne”. Formålet skulle være „at der ikke bliver lavet humbug med dem”. Den meget kategoriske kritik samlede sig om såvel den manipulatoriske som tekniske side af analyseinstitutternes arbejde.

Kontrol er ikke det samme som forbud, men det er klart, at en praktisk konsekvens af et skrap sæt regulativer kunne resultere i en forbudslignende situation. Men de danske vælgere er ikke tilhængere af et sådant forbud, på trods af en voldsom eksponering for meningsmålinger op til folkeafstemningen: AIM stillede vælgerne følgende spørgsmål:

„Synes De, at offentliggørelse af meningsmålinger i løbet af valgkampen skal forbydes eller synes De det fortsat skal være tilladt?”

	Alle	Mænd	Kvinder
Forbydes.....	21%	25%	18%
Fortsat tilladt	67%	68%	67%
Ved ikke	12%	8%	15%
	100%	100%	100%
Basis	1.270	621	648

Kilde: AIM, 2. - 10. marts 1986

67% af vælgerne mener, at det fortsat skal være tilladt at offentliggøre meningsmålinger i løbet af valgkampen, mens kun 21% går ind for et forbud.

Undersøgelsen viser, at der er flest tilhængere af et forbud blandt SF's vælgere, nemlig 30%, og færrest blandt de konservative vælgere, nemlig 12%. Der er endvidere signifikant færre af de yngre vælgere, der går ind for et forbud sammenlignet med ældre vælgere: kun 14% af vælgerne under 40 år synes meningsmålinger skal forbydes mod dobbelt så mange (28%) blandt vælgere på 40 år og derover.

Selvom der er tale om et meget beskedent antal vælgere, der erkender at de bl.a. var påvirket af meningsmålinger ved deres stemmeafgivning, er det interessant at kun 14% af disse vælgere går ind for et forbud mod offentliggørelse af meningsmålinger, mens 63% siger nej til forbud og 24% ikke har taget stilling til spørgsmålet.

Et forbud er udemokratisk

Et er hvad vælgerne mener, noget andet er hvordan man som meningsmåler og valgforsker skal forholde sig til forbudsproblematikken. Mit klare svar er, at det vil være i strid med den almindelige demokratiske proces i et liberalt samfund, at forbyde denne del af meningsudvekslingen. Dog forudsat at de analyseinstitutter, der gennemfører og publicerer meningsmålingerne, følger et sæt skrevne regler om professionel erhvervsudøvelse, har en sund og veludviklet dømmekraft om, hvad man „kan/bør“ spørge vælgerne om og er villige til fuld åbenhed om undersøgelseernes gennemførelse, herunder dataindsamlings tidspunkt, stikprøvegrundlag, spørgeskemaformulering og bearbejdning af resultaterne.

Hvis disse ting er i orden, er i det mind-

ste de to sidstnævnte hovedkritikpunkter på forhånd besvaret: det tekniske er i orden, mens det manipulatoriske overlades til journalister og politikere.

Der er heldigvis langt mellem danske eksempler på såvel manglende kritisk sans i sin spørgsmålsformulering som lukket-hed omkring publiceringen af undersøgelsen. Følger analyseinstitutterne det sæt internationale standarder for publicering af meningsmålinger, som den europæiske analyseorganisation ESOMAR formelt pålægger sine medlemsorganisationer er offentlig kontrol unødvendig. Samme sæt regler ville formentlig være grundlaget for offentlig kontrol. Men man kunne frygte, at analyseinstitutternes nuværende flexibilitet og hurtige reaktionstid på opståede politiske situationer ville lide skade ved at indskyde kontrolforanstaltninger i forskellige faser af analyseprocessen. Erfaringerne med offentlige forskningsinstitutioner er ikke ligefrem opløftende.

M.h.t. det synspunkt, at (for mange) meningsmålinger i valgkampen, afsporer den politiske diskussion, er det mest enkle svar, at det er op til politikerne selv at skabe en god og spændende valgkamp. En engelsk politisk kommentator, Hugo Young skriver således kort og godt:

„Banning any publication is an illiberal act. If polls are banned, either because they misinform or because they over-influence, why not ban other emissions with similar features? Like political speeches for example”. Worcester, 1985.

Endelig kan til spørgsmålet om effekt og beslutningsproces anføres, for det første at den direkte effekt er meget beskeden og for det andet, at den enkelte vælgers beslutning om stemmeafgivning under alle omstændigheder vil være præget af såvel andre vælgers synspunkter, nemlig venner, bekendte og familie, og specielt hvad

„kloge” politikere af forskellig observans selvbestaltet vil fremkomme med i løbet af valgkampen.

Sagen er jo, at manglende objektive informationer om vælgernes partipræferencer i løbet af valgkampen ikke vil undertrykke behovet for disse oplysninger. Et forbud ville betyde, at det blev overladt til politikere, organisationer og partier at give „stemningsbilleder” fra vælgerkorpset. Der ville blive frit spillerum for generaliseringer fra indtryk på møder i Jylland, stigning i lokalafdelingernes medlemstal og tilfældige læserbreve. Og det er vel også tænkeligt, at radio, TV og dagspresse ville bidrage til gætteriernes ved at foranstalte små arbejdsplads-høringer med 50 ansatte på en virksomhed. Et forbud ville altså ikke fungere i praksis.

Et sidste argument imod et almindeligt forbud er så, at det i praksis kun ville gavne de store, etablerede partier. Da man ikke kan forestille sig gennemført et forbud mod at indsamle disse oplysninger, men kun at publicere dem, ville det fortsat være

muligt for de økonomisk konsoliderede partier og organisationer at få rådighed over disse oplysninger om vælgernes holdninger. På denne måde ville et forbud mod offentliggørelse af meningsmålinger ganske enkelt være udemokratisk: der ville opstå en informationskløft mellem de store partier/organisationer og de små (informationssvage) partier og bevægelser.

Og hvad er så svaret på artiklens spørgsmål: påvirkes vælgerne af meningsmålinger?

Det er sandsynliggjort at meningsmålinger påvirker enkelte af vælgerne, men „taktisk stemmeafgivning” er vel i realiteten i visse situationer en rimelig logisk, endog begavet handling og i det mindste slet ikke udemokratisk.

For mig at se er der ingen tvivl om, at et forbud mod offentliggørelse af meningsmålinger i valgkampe ville gøre mere skade på den demokratiske proces end resultater fra meningsmålinger på noget tidspunkt har været anledning til.

Resultater af seneste meningsmålinger og valgresultater ved 5 folketingsvalg for 5 partier (E, M, K, Q, Y).

1975			1977			1979			1981		
	Sidste meningsmålinger	Valg 9. jan.		Sidste meningsmålinger	Valg 15. feb.		Sidste meningsmålinger	Valg 23. okt.		Sidste meningsmålinger	Valg 8. dec.
E.....	1,6	1,8	E.....	2,7	3,3	E.....	2,9	2,6	E.....	1,8	1,4
M.....	3,0	2,2	M.....	4,4	6,4	M.....	4,5	3,2	M.....	4,5	8,3
K.....	4,2	4,2	K.....	4,4	3,7	K.....	3,2	1,9	K.....	1,5	1,1
Q.....	4,8	5,3	Q.....	4,5	3,4	Q.....	3,3	2,6	Q.....	2,2	2,3
Y.....	1,9	2,1	Y.....	2,7	2,7	Y.....	4,6	3,7	Y.....	3,4	2,6
	15,5	15,6		18,7	19,5		18,5	14,0		13,4	15,7
1984			Bemærkning: Valgene 1975-1979: (Gnst. af 4 målinger) Typisk at de 4 store analyseinstitutter kun offentliggjorde 1 meningsmåling i løbet af valgkampen. Valgene 1981 og 1984: (Gnst. af 8 målinger) Typisk at de 4 store analyseinstitutter har 2 politiske meningsmålinger i løbet af valgkampen. *) (Gnst. af 6 målinger) Gallup offentliggør ikke tal for partier med under 2%.								
	Sidste meningsmålinger	Valg 10. jan.									
E.....	1,2*)	1,5									
M.....	5,2	4,6									
K.....	1,0*)	0,7									
Q.....	1,9	2,7									
Y.....	2,3	2,6									
	11,6	12,2									

Referencer:

- AIM tabelrapport, *Meningsmålinger - påvirkning - forbud?*, 30. maj 1986.
- Ole Borre m.fl., *Vælgerne i 70'erne*, Københavns Akademisk Forlag, 1976.
- Ole Borre m.fl., *Efter vælgerskredet - analyser af folketingsvalget 1979*, Århus, Forlaget Politica, 1983.
- Ole Borre, *Troværdige meningsmålinger*, kronik i *Berlingske Tidende*, 18. november 1983.
- David Butler, *Opinion Polls in Democratic Societies*, ESOMAR 1980 om „Opinion Polls”.
- John Clemens, *Polls, Politics and Populism*, London GOWER Publishing Company, 1983.
- ESOMAR, *International Code of Practice for the Publication of Public Opinion Poll Results and Guidelines to its Interpretation*, February 1983.
- Wolfgang J. Koschnick, *Opinion Polls, the mass media and the political environment*, *European Research*, March 1980, Volume 8, no. 2.
- Jean Stoetzel, *Political opinion Polling in France* i bogen *Political Opinion Polling - An international review*, London 1983.
- Norman L. Webb, *The democracy of opinion polls*, ESOMAR seminar om „Opinion Polls”, januar 1980.
- Robert M. Worcester, MORI, *Political Opinion Polling in Great Britain* i bogen *Political Opinion Polling - an international review*, London 1983.
- Robert M. Worcester, MORI, *Proposals for regulating or banning the taking or publication of opinion polls*, April 1985.
- Diverse avisartikler fra januar og februar 1986.*